

Rather an important aspect is correct interpretation and usage of verbs of speech activity. Thus we should always mind the definitions of the verbs.

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛАЙЛИВОЇ ЛЕКСИКИ

Доц. - Марченко О.Є., ПР-12.
Наук. кер. - доц. Козловська Г.Б.

Протягом останніх десятиліть спостерігається особливо інтенсивний розвиток у галузі лінгвістики. Проте, не зважаючи на все це певні сторони лінгвістики залишаються мало дослідженими. Так, однією з таких проблем є так звана "ненормативна лексика".

— Прагматичний аспект допомагає точніше визначити які лексичні одиниці можна вважати ненормативною лексикою.

Є всі підстави стверджувати, що образи — це той прошарок лексики, якому чи не найбільше притаманна властивість залучення й утворення нових лексем та використання старих в невластивому для них значенні. Досить велика частка слів, котрі вживаються як образи, у семантичному плані досить досконали і несуть у собі конкретний зміст.

Є ще один феномен, який зустрічається в українській та в англійській мовах: у певних мовних ситуаціях такі, здавалося б, нейтральні слова, як *chap*, *character* (українською - *тип*, *суб'єкт*) можуть сприйматися як образи.

He's quite a suspicious character - Щось не подобається мені цей *тип*.

Stay away from this chap - Тримайся подалі від цього *суб'єкта*.

Відповідно існує ряд образ, які вживаються по відношенню лише до жінки або лише до чоловіка. *Фрігідна* або *корова* ("*frigid*", "*cow*") — по відношенню до жінки. *Бугай*, (*ох*) — до чоловіка. Вживання лексем *фрігідний*, *корова* в адресу чоловіка просто не досягли б своєї мети, оскільки не несуть в

собі семантично образливого значення по відношенню до особи чоловічої статі.

В обох мовах існують лексеми, а саме прикметники, які хоча і несуть негативний зміст, проте не вживаються в актах образи. Наприклад, українські *пагубний*, *нищівний* та англійські *destructive*, *devastating* не використовуються ні як підсилюючі епітети, ні як субстантивовані. Так, не можна сказати англійською мовою "*He was a helluva devastating man*".

Детально проаналізувавши лексичний склад ненормативної лексики, можна виділити чотири основних лексико-семантичних сфери: 1) орієнтована на внутрішні риси людини; 2) орієнтована на зовнішні риси людини; 3) орієнтована на соціально-національні риси людини та 4) спрямована на стать та сексуальну активність.

У процесі аналізу можна виявити деякі особливості як в англійській, так і в українській мові, а саме: існування лексем, що не мають конкретної або єдиної орієнтації на які-небудь ознаки людини (англ. *asshole*, *bastard*, *bitch*, *bugger*, *etc.*; та українські *баран*, *бидло*, *виродок*, *гад* та ін.); існування окремої групи слів, які несуть позначку лайливих, проте не є образами і вживаються як вигук у певних мовних ситуаціях: *goodness!*, *gosh!*, *Jesus (Christ)!*, *damn (it)!*, *damn you!*, *goddamn (it)!*, *bloody hell!*, та більш різкі *crap!*, *Jesus wept!*, *holly shit!*, *shit!*, *son of a bitch!*, *screw you!*, *fucking hell!*, *fuck (it)!*, *fuck you!*, *fuck me!*, *чорт!*, *холера!*, *диявол!*, *біс!*, *тряся його матері!*, *крий його грим божий!*, *стерво!*, *хай йому грець!*, *хай його шляк наглий трафить!*, *кров би його нагла влила!* та інші.

Розглядаючи лайливі лексеми у граматичному аспекті, слід зазначити, що в англійській мові це, насамперед, прикметники, дієприкметники та іменники. В українській – іменники, рідше прикметники та дуже рідко дієприкметники.

Якщо порівнювати англійську та українську лайливу лексику на морфологічному рівні, можна побачити такі спільні риси:

1. Обом мовам притаманний афіксальний спосіб творення та словотворення за допомогою складання основ

або частин слова;

а) Суфікси спільного роду **-яга, -ига, -юга, -ака, -яка, -юка, -ота, -епа, -ло** (*плутяга, п'яндига, жаднюга*), суфікси чоловічого роду із значенням зменшеності **-ок, -ик** (*ділок, нитик*), суфікси із значенням збільшеності, за grubлості **-исько, -и(і)ще** (*ледачисько, бабище, страховисько*).

б) Префікси **без-, не-**, що вказують на відсутність тієї ознаки, яка позначається кореневою морфемою (*безмозкий, недолюдок, недороблений, недоношений*).

в) Наявність в одному слові двох основ (або слів) (*голодранець, вузьколобий*).

В англійській мові афіксація менш притаманна, але теж має місце:

а) суфікси **-ish, -ee, -er, -y, -ly, -ar, -ard, -art, -ful, -ous** (*raffish, sottish, muckerish, sluttish foolee, fuckee, bugger, loafer, fucker*);

б) наявність в одному слові двох основ (або слів) (*greenhorn, damned-fool, goddamn, motherfucker, dickhead, cocksucker, assfucker, asslicker*).

2. Щодо лексичного оточення образ у граматичних структурах, то у більшості конструкцій як українські так і англійські лайливі лексеми супроводжуються:

а) вказівними або неозначеними займенниками:

- *"Він... який він низький і підлий! І це він зве коханням! [...]. Він варвар...*

- In fact, and you may quote me, the US government is just like any other government; a load of **those** fat-assed faggot lawyers who only understand how to spend people's taxes but who can't even piss downwind unless their aids show them how to do it.

б) оцінними епітетами, здебільшого з негативним значенням:

А вона, дурна "воспитанниця 7-го класу", вівця безмозка... вона вірила...

- *They look so **fucking** self-righteous! And now my mother's joined their ranks I look at her and think: it's a*

pod, it's an alien, it's a foreign thing growing inside her... It smells already of milk and shit-smearred nappies.

в) вигуком або часткою:

- Ну та й стерва ж ця Дунька! - раптом злісно, хрипло вирвалось у когось у пільмі. - Кожен раз, сволоч, лампу мою заберють!...

- "You play naked tennis?" I asked in utter bewilderment

Donna nodded. "Yes, Nick. Though of course we all take care to put on some sun-blocking cream first.

"Oh, fuck me!" I said, but in astonishment rather than hope."

Не менш важливим питанням при дослідженні лайливої лексики є стилістичні особливості її вживання.

Можна виділити декілька категорій, що впливають на склад лайливої лексики у плані належності її тій чи іншій особі, а саме:

1. вікова категорія;
2. категорія статі;
3. категорія соціального статусу.

Евфемізм - особливий тип стилістичної та семантичної зміни слова. Головна його функція – це функція словесного пом'якшення. Евфемізм – це троп, який замінює словами м'якої, а іноді нейтральної конотації явищ, ті слова, що висловлюються в грубій формі, або з тієї чи іншої причини є небажаними для згадки в суспільстві.

Домінуючим джерелом евфемізмів сьогодні є: а) політична коректність; б) дискримінація за віком, соціальним статусом та фізичними можливостями; в) сором'язливість щодо функцій видільної системи людського організму та теми сексу.